

NARODOWY
BANK POLSKI

Kwiecień 2024 r.

Informacja o kartach płatniczych w IV kwartale 2023 r.

NARODOWY
BANK POLSKI

Kwiecień 2024 r.

Informacja o kartach płatniczych w IV kwartale 2023 r.

Opracował:

Departament Systemu Płatniczego
Wydział Analiz Instrumentów Płatniczych

Narodowy Bank Polski
00-919 Warszawa
ul. Świętokrzyska 11/21
tel.: +48 22 185 10 00
faks.: +48 22 185 10 10
www.nbp.pl

Niniejsze opracowanie i jego poprzednie edycje dostępne są na stronie internetowej NBP
<https://nbp.pl/system-platniczy/dane-i-analazy/karty-platnicze/>

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2024

Spis treści

Streszczenie	3
1. Karty płatnicze w obiegu	5
1.1 Liczba kart	5
1.2 Struktura kart płatniczych według sposobu rozliczania transakcji	5
1.3 Struktura kart płatniczych według schematów kartowych	7
1.4 Struktura kart płatniczych według technologii zapisu danych	7
1.5 Zbliżeniowe karty płatnicze	8
2. Transakcje kartami płatniczymi	9
2.1 Liczba transakcji	9
2.2 Wartość transakcji	10
2.3 Transakcje bezgotówkowe	10
2.4 Transakcje zbliżeniowe	12
3. Infrastruktura rynku kart płatniczych	14
3.1 Bankomaty	14
3.2 Akceptanci	16
3.3 Punkty handlowo-usługowe	16
3.4 Terminale POS	16
3.5 Punkty oferujące wypłaty sklepowe (<i>cash back</i>)	17
Tabele	19
Spis wykresów	23
Spis tabel	24

Streszczenie

Na koniec 2023 r. na krajowym rynku wydanych było 45,2 mln kart płatniczych, tj. o 106,9 tys. więcej (wzrost o 0,2%) w porównaniu z końcem września 2023 r. Podstawową kategorią kart w Polsce pozostawały karty debetowe (85,0%). Ich liczba w analizowanym okresie zwiększyła się o 45,6 tys. i na koniec 2023 r. wyniosła 38,5 mln. Drugą najliczniejszą kategorią kart w Polsce były karty kredytowe (10,9%), których liczba wyniosła 4,9 mln (spadek o 17,1 tys. w porównaniu z końcem września 2023 r.).

Cechą charakterystyczną polskiego rynku usług płatniczych jest dominujący udział zbliżeniowych kart płatniczych. Na koniec 2023 r. było 44,0 mln takich kart. W IV kw. 2023 r. liczba kart zbliżeniowych zwiększyła się o 276,6 tys. (o 0,6%), a ich udział w ogólnej liczbie kart płatniczych wyniósł 97,2% (wskaźnik najwyższy z dotychczas notowanych).

Według danych od wydawców kart płatniczych, w IV kw. 2023 r. przeprowadzono 2,5 mld transakcji kartami płatniczymi o łącznej wartości 310,2 mld zł. W porównaniu z kwartałem poprzedzającym zmniejszyła się zarówno liczba tych transakcji (o 4,2%), jak i ich wartość (o 0,8%). W analizowanym okresie karta płatnicza posłużyła klientom średnio 56,1 razy do realizacji transakcji zarówno gotówkowych, jak i bezgotówkowych (w III kw. 2023 r. – 58,7). Natomiast średnia wartość pojedynczej transakcji dokonanej przy użyciu karty płatniczej wyniosła 122,3 zł.

W IV kw. 2023 r. przeprowadzono 2,4 mld transakcji bezgotówkowych przy użyciu kart, co w porównaniu z III kw. 2023 r. oznacza spadek o 4,2%. Transakcje bezgotówkowe stanowiły 95,0% liczby wszystkich transakcji kartami płatniczymi. Pozostałe 5,0% to transakcje gotówkowe, czyli wypłaty z bankomatów, wypłaty w kasach banków lub wypłaty sklepowe (*cash back*). W analizowanym okresie wartość transakcji bezgotówkowych wzrosła o 1,0% do 181,7 mld zł. Karta płatnicza była wykorzystana do realizacji takich transakcji średnio 53,2 razy (w III kw. 2023 r. – 55,7). Średnia wartość pojedynczej płatności bezgotówkowej wyniosła 75,4 zł.

Na koniec 2023 r. w Polsce funkcjonowało 22,1 tys. bankomatów, od końca września 2023 r. sieć bankomatów zwiększyła się o 260 urządzeń (tj. 1,2%). W IV kw. 2023 r. zrealizowano 122,3 mln transakcji wypłat z bankomatów (spadek o 4,1% w porównaniu z kwartałem poprzedzającym). Wartość tych wypłat wyniosła 101,5 mld zł, a średnia wartość wypłaty z bankomatu zwiększyła się do 830,2 zł (o 2,9% w porównaniu z III kw. 2023 r.).

Według danych od agentów rozliczeniowych na koniec 2023 r. w Polsce zainstalowanych było 1,3 mln terminali płatniczych, od końca września 2023 r. przybyło ich 29,0 tys. (wzrost o 2,2%). Liczba akceptantów wyposażonych w terminale wynosiła 573,1 tys., co oznacza jej spadek o 1,7 tys. (0,3%) w porównaniu z końcem III kwartału. Zmniejszyła się także liczba punktów handlowo-usługowych, które są przystosowane do akceptacji kart płatniczych. Na koniec 2023 r. było ich 880,2 tys. tj. o 1,8 tys. (0,2%) mniej niż na koniec września 2023 r.

W analizowanym okresie odnotowano rekordowo duży wzrost zarówno liczby (o 19,4%), jak i wartości (o 28,0%) transakcji dokonanych kartami płatniczymi w Internecie. Takich transakcji zrealizowano 73,4 mln na kwotę 12,2 mld zł. Średnia wartość pojedynczej transakcji w Internecie wyniosła w IV kw. 2023 r. 165,6 zł.

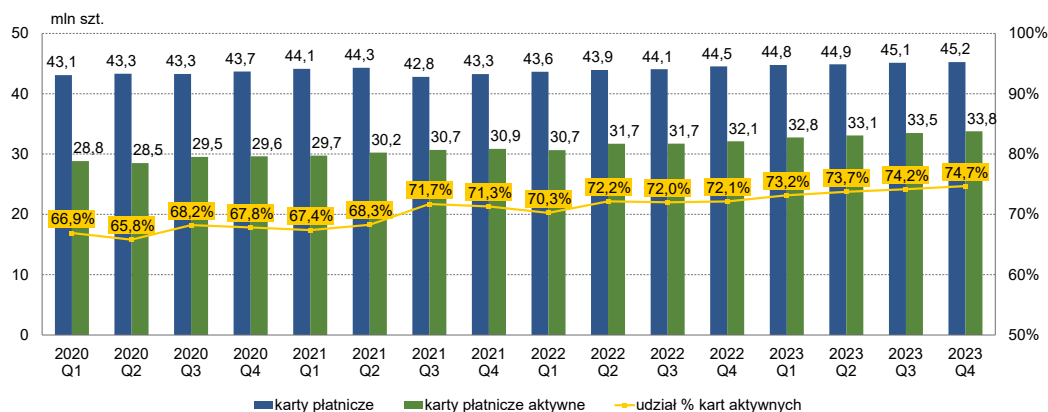
Na koniec 2023 r. usługę wypłaty sklepowej (*cash back*) oferowało 278,6 tys. placówek. W IV kw. 2023 r. sieć tych placówek zmniejszyła się o 5,5 tys. podmiotów. Równocześnie liczba terminali przystosowanych do realizacji tej usługi. zwiększyła się o 3,8 tys. (1,0%). W analizowanym kwartale zarejestrowano 6,2 mln wypłat sklepowych (*cash back*) na kwotę 1,1 mld zł. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem spadła zarówno liczba tych wypłat (o 3,6%), jak i ich wartość (o 0,4%).

1. Karty płatnicze w obiegu

1.1 Liczba kart

Według danych od wydawców kart płatniczych¹, na koniec 2023 r. na polskim rynku było w obiegu 45,2 mln kart płatniczych, czyli o 106,9 tys. więcej niż na koniec września 2023 r. W IV kw. 2023 r. liczba kart wzrosła o 0,2%. Liczba kart aktywnych, tj. kart, którymi dokonano co najmniej jednej transakcji gotówkowej bądź bezgotówkowej w danym kwartale, wyniosła na koniec 2023 r. 33,8 mln, co stanowiło 74,7% wszystkich wyemitowanych kart płatniczych (wykres 1). W analizowanym okresie liczba kart aktywnych zwiększyła się o 306,8 tys. (0,9%).

Wykres 1. Liczba kart płatniczych oraz liczba kart płatniczych aktywnych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

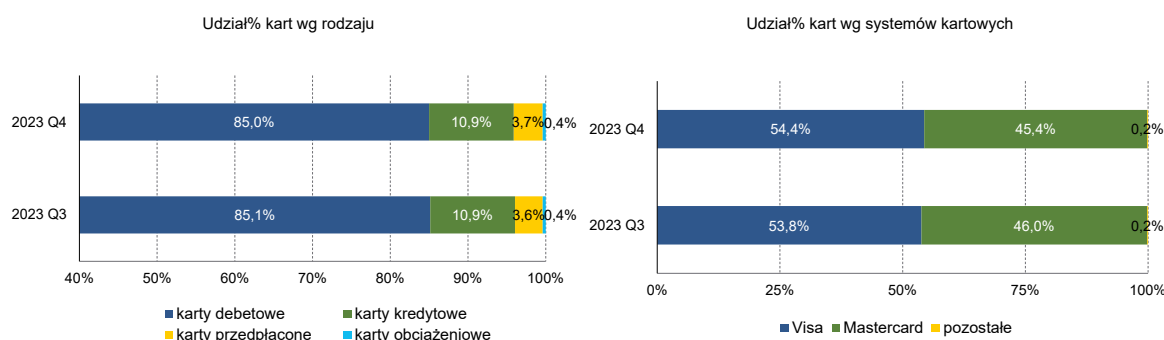
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

1.2 Struktura kart płatniczych według sposobu rozliczania transakcji

Na koniec 2023 r. największy udział (85,0%) w polskim rynku kart płatniczych – podobnie jak we wcześniejszych okresach – miały karty debetowe (wykres 2). Na drugiej pozycji pod względem liczby (10,9%) były karty kredytowe. Karty przedpłacone stanowiły 3,7% wszystkich kart. Najmniej liczną kategorię były karty obciążeniowe, ich udział w rynku wyniósł 0,4%.

¹ Dane o liczbie kart płatniczych w Polsce są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/karty_liczba.xlsx

Wykres 2. Struktura wydanych kart płatniczych według rodzaju kart i poszczególnych systemów kartowych na koniec III i IV kw. 2023 r.

Źródło: dane od wydawców kart płatniczych

Karty debetowe umożliwiają dokonywanie zakupów lub wypłatę gotówki tylko do salda środków na rachunku bankowym, tj. do kwoty zgromadzonych środków, bądź – w przypadku przyznania przez bank kredytu w rachunku bieżącym – do wysokości ustalonego przez bank limitu (bank pobiera odsetki za wykorzystanie takiego kredytu). Przy dokonywaniu transakcji każdorazowo (za wyjątkiem transakcji dokonywanych w trybie *off-line*) weryfikowana jest karta płatnicza oraz dostępność środków na rachunku bankowym. Karty debetowe są wydawane przez większość banków standardowo w pakiecie do każdego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego. Na koniec 2023 r. liczba kart debetowych wyniosła 38,5 mln (było ich więcej o 45,6 tys. niż na koniec września 2023 r.).

Karty kredytowe umożliwiają posiadaczowi skorzystanie z oferowanego przez bank limitu kredytowego. Bank w ofercie dotyczącej kart kredytowych wyznacza zazwyczaj posiadaczowi tzw. okres bezodsetkowy. Na okres ten składa się miesięczny okres rozliczeniowy (28-31 dni) oraz okres na spłatę zadłużenia bez naliczania odsetek, który może trwać od 20 do 29 dni w zależności od banku i rodzaju karty. Użytkownik karty, po otrzymaniu miesięcznego zestawienia dokonanych transakcji, może spłacić zadłużenie – do dnia ustalonego jako termin spłaty zadłużenia – w całości (bez poniesienia kosztów odsetek) lub w części (odsetki zostaną naliczone od niespłaconej kwoty za okres od daty wykonania transakcji, a nie od terminu na dokonanie spłaty). Posiadanie karty kredytowej nie jest związane z koniecznością otwarcia rachunku bieżącego w banku wydającym kartę kredytową. Na koniec 2023 r. liczba kart kredytowych wyniosła 4,9 mln. W IV kw. 2023 r. ich liczba zmniejszyła się o 17,1 tys., tj. 0,3%.

Wartość kredytów zaciągniętych w rachunkach kart kredytowych wyniosła w Polsce na koniec 2023 r. 13,8 mld zł, co oznacza nieznaczny wzrost (o 0,03%) w porównaniu z końcem września 2023 r. Udział kredytów zagrożonych w ogólnej wartości kredytów udzielonych w rachunkach kart kredytowych wyniósł 6,8% i w analizowanym okresie wzrósł o 0,2 pkt. procentowego.

Karty przedpłacone (*prepaid cards*) umożliwiają dokonywanie płatności z wykorzystaniem środków dostępnych na przypisanym do karty rachunku płatniczym. Przed użyciem karty rachunek ten należy zasilić środkami, np. zlecając przelew w serwisie bankowości internetowej.

Na koniec 2023 r. liczba kart przedpłaconych wyniosła 1,7 mln, było ich więcej o 79,9 tys. niż na koniec września 2023 r.

Karty obciążeniowe (*charge cards*) pozwalają na korzystanie z przyznanego miesięcznego limitu kredytowego. Rachunek posiadacza karty obciążeniowej jest obciążany przez bank – z reguły raz w miesiącu – kwotą należności z tytułu wykorzystania limitu kredytowego. W analizowanym kwartale liczba kart obciążeniowych zmniejszyła się o 1,4 tys. (tj. 0,8%) i na koniec 2023 r. wyniosła 176,7 tys.

1.3 Struktura kart płatniczych według schematów kartowych

Na koniec 2023 r. na polskim rynku wśród organizacji płatniczych, z logo których są wydawane karty płatnicze, organizacja Visa utrzymała pozycję przeważającą. Do tej organizacji należało 54,4% wydanych w Polsce kart płatniczych (więcej o 0,6 pkt. procentowego niż na koniec września 2023 r.). Natomiast drugie miejsce – z 45,4% udziałem w rynku – zajmowała organizacja Mastercard (wykres 2). Udział pozostałych kart nie zmienił się i wyniósł 0,2%.

1.4 Struktura kart płatniczych według technologii zapisu danych

Karty płatnicze są także klasyfikowane ze względu na zastosowaną w nich technologię zapisu danych. Można wyróżnić cztery podstawowe kategorie kart: wyposażone tylko w pasek magnetyczny, z paskiem magnetycznym i mikroprocesorem (tzw. karty hybrydowe), wyposażone tylko w mikroprocesor oraz wirtualne (tabela 1, str. 19).

Na koniec 2023 r. w obiegu było 43,7 mln kart hybrydowych (wzrost o 134,9 tys. w porównaniu z końcem września 2023 r.). Karty hybrydowe dominują na krajowym rynku, stanowiły one 96,6% wszystkich kart płatniczych w Polsce.

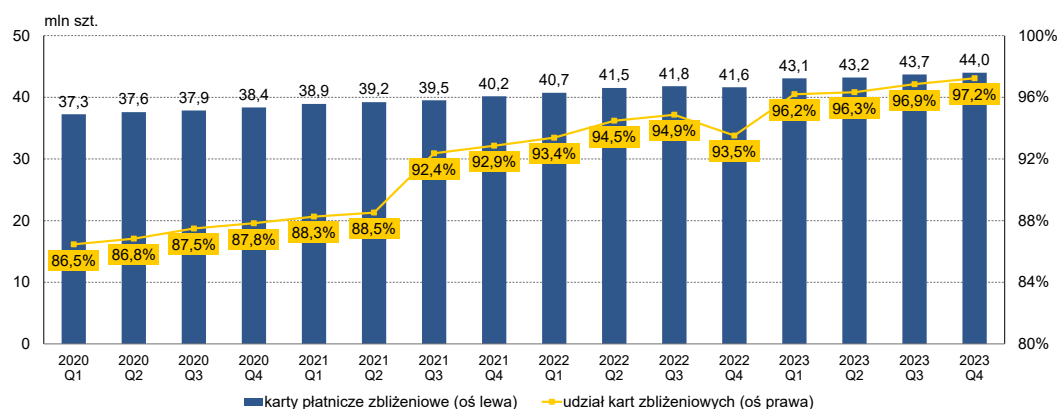
W analizowanym okresie liczba kart wyposażonych wyłącznie w pasek magnetyczny zwiększyła się o 28,6 tys. (o 5,1%) i na koniec 2023 r. wyniosła 584,5 tys. Karty wyposażone wyłącznie w pasek magnetyczny miały 1,3% udziału w polskim rynku kart płatniczych. Karty wyposażone tylko w mikroprocesor EMV stanowiły 0,3% ogólnej liczby wydanych kart. Ich liczba spadła o 32,1 tys. do 152,6 tys. na koniec 2023 r.

Na krajowym rynku płatniczym występują również tzw. karty wirtualne, służące do dokonywania płatności w Internecie oraz płatności mobilnych. Na koniec 2023 r. liczba takich kart wynosiła 779,8 tys. (mniej o 24,3 tys. niż na koniec września 2023 r.). Udział tych kart w ogólnej liczbie kart płatniczych wyniósł 1,7%.

1.5 Zbliżeniowe karty płatnicze

Według danych przekazanych przez wydawców kart płatniczych, na koniec 2023 r. w obiegu znajdowało się 44,0 mln kart z funkcją zbliżeniową, które umożliwiają dokonanie transakcji płatniczej przez zbliżenie karty do terminala POS. W IV kw. 2023 r. liczba tych kart zwiększyła się o 276,6 tys., tj. 0,6% (tabela 3, str. 20). W rezultacie udział kart zbliżeniowych w krajowym rynku kart płatniczych osiągnął rekordowe 97,2% na koniec 2023 r. (wykres 3).

Wykres 3. Liczba wyemitowanych kart zbliżeniowych oraz udział kart zbliżeniowych w liczbie wszystkich kart płatniczych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Oprócz kart zbliżeniowych na polskim rynku funkcjonują inne nośniki umożliwiające dokonywanie płatności zbliżeniowych. Są to telefony (smartfony), zegarki, opaski. Dokonywanie transakcji zbliżeniowych tymi nośnikami wymaga ich wcześniejszego powiązania z tradycyjną kartą płatniczą (zazwyczaj przy pomocy dedykowanej aplikacji zainstalowanej w telefonie). Na koniec 2023 r. wszystkich zbliżeniowych instrumentów płatniczych, bazujących na kartach płatniczych, było łącznie 56,2 mln. W IV kw. 2023 r. ich liczba zwiększyła się o 669,6 tys. (1,2%).

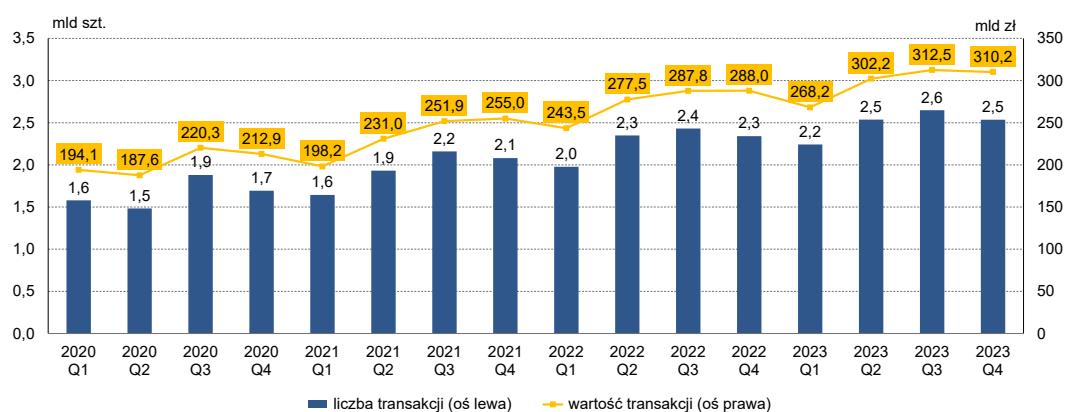
2. Transakcje kartami płatniczymi

2.1 Liczba transakcji

Według danych od wydawców kart płatniczych, w IV kw. 2023 r. przeprowadzono przy użyciu kart płatniczych 2,5 mld transakcji (gotówkowych oraz bezgotówkowych)². W porównaniu z III kw. 2023 r. liczba ta zmniejszyła się o 112,3 mln, tj. 4,2% (wykres 4).

Do kategorii transakcji kartowych, o których informacje są przekazywane przez wydawców kart płatniczych do NBP, zalicza się wszystkie rodzaje transakcji, jakie można przeprowadzić przy użyciu karty płatniczej, np. wypłaty gotówki z bankomatu, wypłaty gotówki w kasie banku, wypłaty sklepowe (*cash back*), płatności bezgotówkowe w punktach handlowo-usługowych i płatności bezgotówkowe w Internecie. Przedstawiane dane obejmują wszystkie transakcje dokonane przy użyciu kart – zarówno operacje na terenie Polski, jak i poza jej granicami.

Wykres 4. Liczba i wartość transakcji kartami płatniczymi w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W IV kw. 2023 r. dominująca część transakcji (94,3%) była nadal dokonywana kartami debetowymi. Znacznie rzadziej transakcje realizowano z użyciem kart kredytowych (5,2%), kart przedpłaconych (0,5%) oraz kart obciążeniowych (0,1%). Wskaźniki te nie zmieniły się w porównaniu z poprzedzającym kwartałem.

² Dane o liczbie transakcji są publikowane na stronie internetowej NBP:

https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/transakcje_liczba.xlsx

2.2 Wartość transakcji

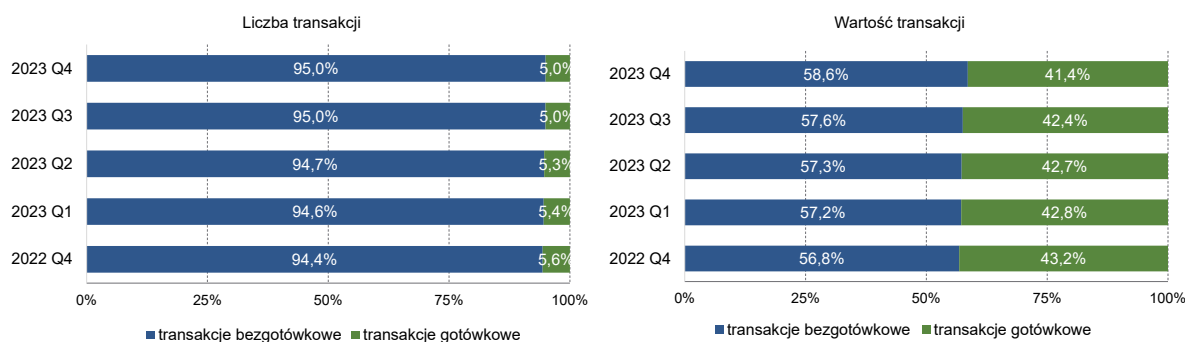
W analizowanym okresie przy użyciu kart płatniczych dokonano transakcji na kwotę 310,2 mld zł³. Wartość ta w porównaniu z III kw. 2023 r. zmniejszyła się o 2,4 mld zł, tj. 0,8% (wykres 4). Średnia wartość transakcji (gotówkowych oraz bezgotówkowych) przeprowadzonej kartą płatniczą wyniosła 122,3 zł, w kwartale poprzedzającym było to 118,0 zł (tabela 2, str. 20). Innym wskaźnikiem charakteryzującym zachowania użytkowników kart płatniczych jest średnia liczba transakcji dokonanych kartą. W IV kw. 2023 r. na jedną kartę przypadało średnio 56,1 transakcji (w III kw. 2023 r. – 58,7 transakcji).

Udział transakcji gotówkowych w wartości transakcji kartami płatniczymi dokonanych w analizowanym okresie wyniósł 41,4%. Jako transakcje gotówkowe realizowane przy użyciu tych kart rozumiane są: wypłaty z bankomatów, wypłaty w kasach banków oraz wypłaty sklepowe (*cash back*).

2.3 Transakcje bezgotówkowe

W IV kw. 2023 r., według danych przekazanych przez wydawców kart płatniczych, przeprowadzono 2,4 mld transakcji bezgotówkowych. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem liczba ta spadła o 105,8 mln transakcji (tj. 4,2%). Transakcje bezgotówkowe stanowiły 95,0% liczby wszystkich transakcji dokonanych kartami płatniczymi (wykres 5).

Wykres 5. Udział transakcji bezgotówkowych i gotówkowych w ogólnej liczbie oraz wartości transakcji kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2022 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W wartości transakcji przeprowadzonych przy użyciu kart płatniczych przeważają, choć w znacznie mniejszym stopniu niż w ich liczbie, transakcje bezgotówkowe (58,6%). W omawianym kwartale wskaźnik ten zwiększył się o 1,0 pkt. procentowy (wykres 5). Przy użyciu kart

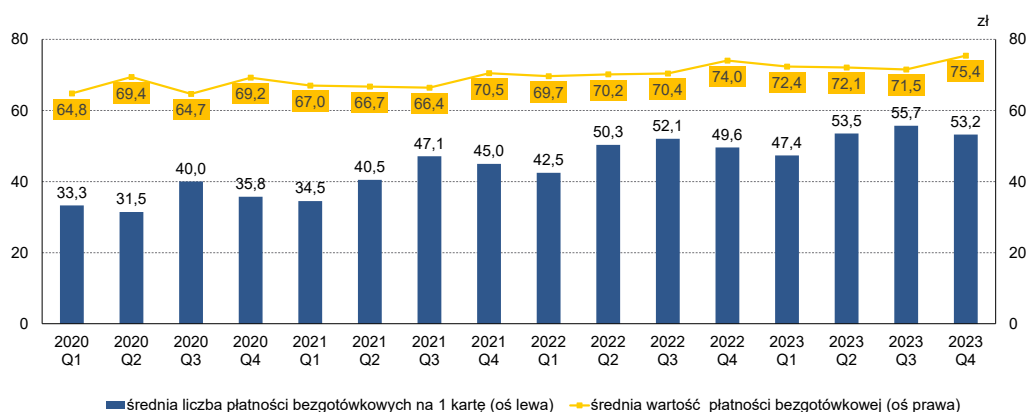
³ Dane dotyczące wartości transakcji są publikowane na stronie internetowej NBP:

https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/transakcje_wartosc.xlsx

płatniczych w IV kw. 2023 r. dokonano w Polsce transakcji bezgotówkowych o wartości 181,7 mld zł (wzrost o 1,8 mld zł w porównaniu z poprzedzającym kwartałem).

W analizowanym okresie średnia wartość transakcji bezgotówkowej dokonanej kartą płatniczą wyniosła 75,4 zł (w III kw. 2023 r. – 71,5 zł). Jedna karta płatnicza posłużyła do realizacji średnio 53,2 transakcji bezgotówkowych, a w kwartale poprzedzającym 55,7 transakcji (wykres 6).

Wykres 6. Średnia liczba płatności bezgotówkowych realizowanych pojedynczą kartą płatniczą i średnia wartość płatności bezgotówkowej w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Drugim źródłem informacji o transakcjach przeprowadzonych przy użyciu kart płatniczych są agenci rozliczeniowi działający na polskim rynku. Rejestrują oni realizowane przez klientów polskich i zagranicznych transakcje w punktach handlowo-usługowych, akceptujących na terenie kraju elektroniczne instrumenty płatnicze (wydane w Polsce i za granicą). Są to głównie transakcje bezgotówkowe, przeprowadzane w terminalach POS bądź w Internecie. Sprawozdawczość ta obejmuje również transakcje gotówkowe w formie wypłat sklepowych.

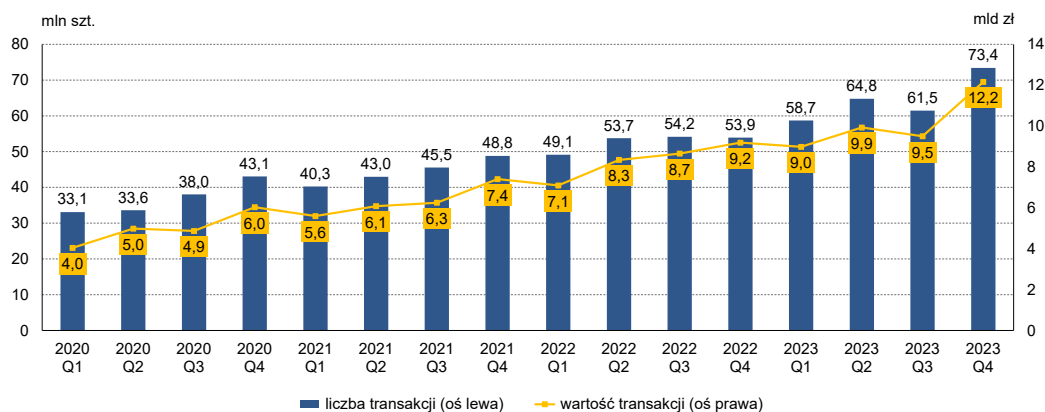
Z danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych⁴ wynika, że w IV kw. 2023 r. zarejestrowano ponad 2,3 mld transakcji kartami płatniczymi. W porównaniu z III kw. 2023 r. było ich mniej o 143,5 mln (spadek o 5,8%). Wartość tych transakcji wyniosła 165,2 mld zł, co oznacza wzrost o 0,4%. W analizowanym okresie średnia wartość pojedynczej transakcji bezgotówkowej wyniosła 71,0 zł (w III kw. 2023 r. – 66,5 zł).

Zgodnie z tymi danymi, w IV kw. 2023 r. zrealizowano 73,4 mln, tj. o 11,9 mln więcej (19,4%) w porównaniu z kwartałem poprzedzającym, transakcji kartami płatniczymi w Internecie (wykres 7). Udział transakcji internetowych w ogólnej liczbie płatności bezgotówkowych wyniósł 3,2%, co oznacza wzrost o 0,7 punktu procentowego. W analizowanym okresie klienci dokonali przy użyciu kart płatniczych transakcji w Internecie na kwotę 12,2 mld zł. W porównaniu z III kw. 2023 r. odnotowano znaczący wzrost ich wartości (o 28,0%). Transakcje kartami

⁴ Dane od agentów rozliczeniowych dotyczące rozliczeń transakcji kartami płatniczymi są publikowane na stronie internetowej NBP: <https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/akceptanci.xlsx>

realizowane w Internecie stanowiły pod względem wartości 7,4% wszystkich transakcji bezgotówkowych, tj. o 1,6 pkt. procentowego więcej niż w poprzednim kwartale. Wzrost liczby i wartości tych transakcji wynika z sezonowego zwiększenia zakupów w okresie przedświątecznym nie tylko kartami wydanymi w Polsce, ale również kartami wydanymi za granicą.

Wykres 7. Liczba transakcji i wartość transakcji przy użyciu kart płatniczych przeprowadzanych w Internecie w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

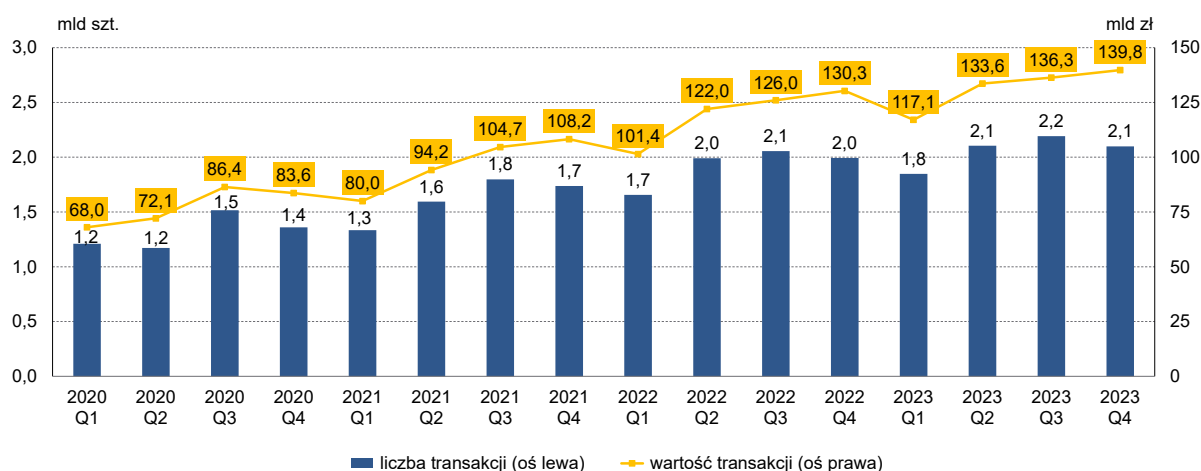
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

2.4 Transakcje zbliżeniowe

Transakcje zbliżeniowe odbywają się bezstykowo (konieczne jest tylko zbliżenie karty do terminala). Podanie kodu PIN jest wymagane dla realizacji płatności powyżej 100 zł. W IV kw. 2023 r. dokonano w Polsce 2,1 mld transakcji zbliżeniowych (wykres 8). W porównaniu z III kw. 2023 r. liczba takich transakcji zmniejszyła się o 92,7 mln, tj. o 4,2%. Ich wartość wyniosła 139,8 mld zł i była większa o 3,5 mld zł (wzrost o 2,5%). Transakcjami zbliżeniowymi są płatności dokonane przy użyciu tradycyjnych (plastikowych) kart płatniczych, aplikacji zainstalowanych w telefonie (smartfonie), innych nośników (zegarków, gadżetów i stickerów). Dokonanie transakcji zbliżeniowej z wykorzystaniem aplikacji zainstalowanej w telefonie lub innego nośnika wymaga wcześniejszego dodania karty płatniczej do wspomnianej aplikacji lub nośnika. Dane prezentowane w tym podrozdziale oraz tabeli 3 (str. 20) obrazują wykorzystanie w Polsce wszystkich dostępnych nośników.

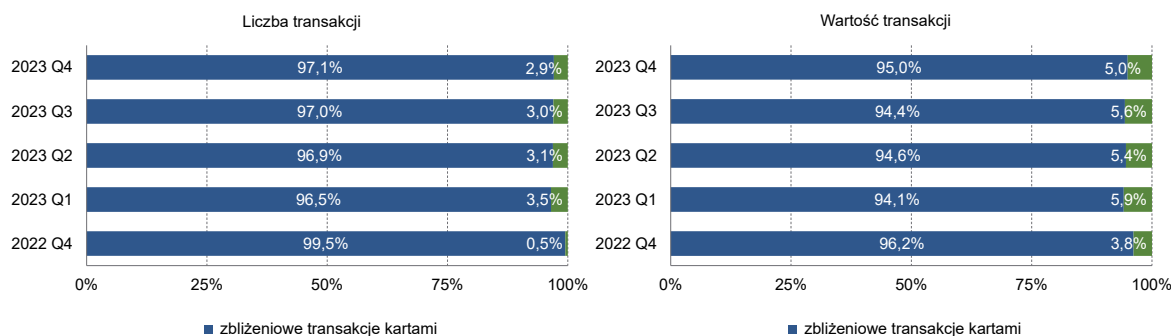
Wykorzystanie funkcji zbliżeniowej kart płatniczych i innych urządzeń z nimi powiązanych jest w Polsce powszechne. Według danych od wydawców kart, w IV kw. 2023 r. transakcje zbliżeniowe stanowiły 97,1% wszystkich transakcji bezgotówkowych. Pod względem wartości udział transakcji zbliżeniowych wyniósł 95,0%. W IV kw. 2023 r. oba wskaźniki były nieznacznie większe niż w kwartale poprzedzającym (wykres 9).

Wykres 8. Liczba i wartość transakcji zbliżeniowych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

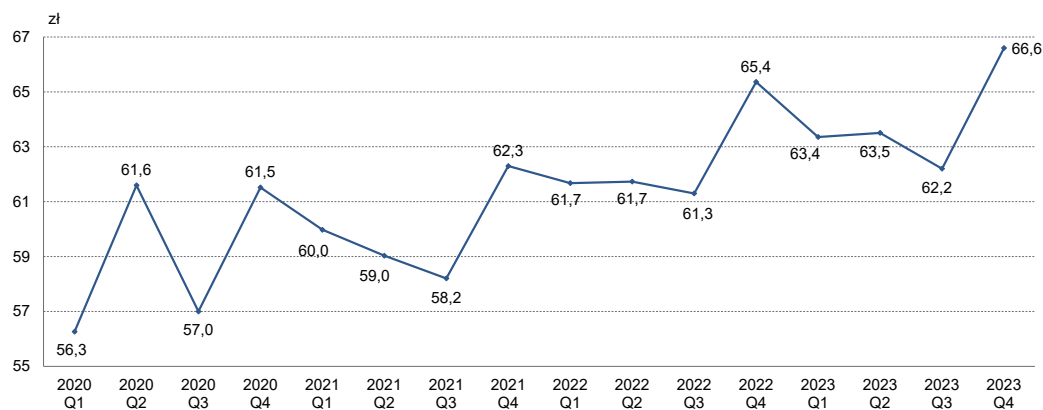
Wykres 9. Udział transakcji zbliżeniowych w liczbie i wartości transakcji bezgotówkowych w okresie IV kw. 2022 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W analizowanym okresie średnia wartość transakcji zbliżeniowej wyniosła 66,6 zł i była większa o 7,1% niż w kwartale poprzedzającym (wykres 10).

Wykres 10. Średnia wartość pojedynczej zbliżeniowej transakcji kartą płatniczą w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

3. Infrastruktura rynku kart płatniczych

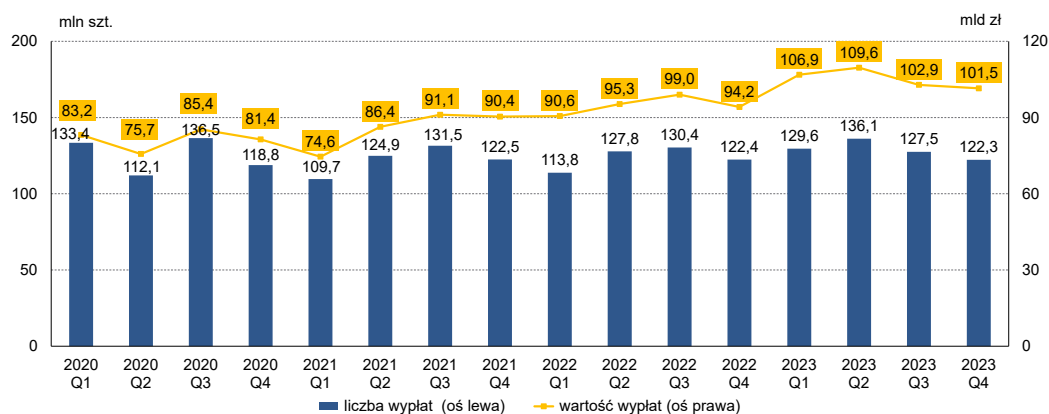
3.1 Bankomaty

Na koniec 2023 r. w Polsce było 22,1 tys. bankomatów⁵. W IV kw. 2023 r. liczba bankomatów zwiększyła się o 260 urządzeń (tj. 1,2%). Jako bankomaty rozumiane są zlokalizowane na terytorium Polski urządzenia dwojakiego rodzaju: tradycyjne bankomaty (umożliwiające jedynie wypłatę gotówki) oraz recyclerzy (umożliwiające zarówno wypłatę, jak i wpłatę gotówki). Urządzeń umożliwiających klientom dokonanie wpłaty gotówki (wpłatomatów i recyclerów) było zainstalowanych 12,0 tys. W IV kw. 2023 r. liczba takich urządzeń zwiększyła się o 577 (5,0%).

W IV kw. 2023 r. w bankomatach zrealizowano 149,7 mln transakcji (tj. wypłat gotówkowych oraz depozytów gotówkowych). W porównaniu z III kw. 2023 r. transakcji tych było mniej o 2,6 mln (o 1,7%).

Wypłaty gotówki są dominującym typem transakcji realizowanych w bankomatach. W IV kw. 2023 r. stanowiły one 81,7% wszystkich transakcji bankomatowych (w poprzedzającym kwartale udział ten wyniósł 83,8%). W analizowanym okresie w bankomatach na terenie Polski odnotowano 122,3 mln transakcji wypłat gotówki, mniej o 5,3 mln w porównaniu z III kw. 2023 r. (wykres 11). Wartość wypłat gotówki w bankomatach wyniosła 101,5 mld zł i była mniejsza o 1,4 mld zł (spadek o 1,3%).

Wykres 11. Liczba i wartość transakcji wypłaty gotówki przeprowadzanych w bankomatach w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

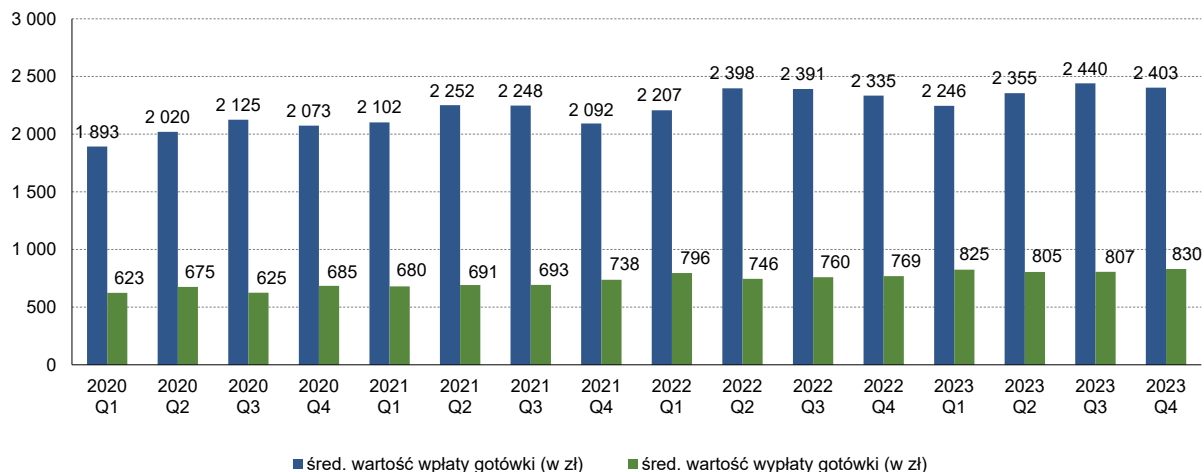
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i niebankowych operatorów bankomatów

⁵ Dane dotyczące transakcji w bankomatach są publikowane na stronie internetowej NBP:

<https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/bankomaty.xlsx>

W IV kw. 2023 r. średnio dziennie realizowano w jednym bankomacie 60,2 wypłat gotówkowych. Średnia wartość pojedynczej wypłaty gotówkowej wyniosła 830 zł i była większa o 2,9% w porównaniu z III kw. 2023 r. (wykres 12).

Wykres 12. Średnia wartość transakcji wypłaty gotówki oraz wpłaty gotówki w bankomacie w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

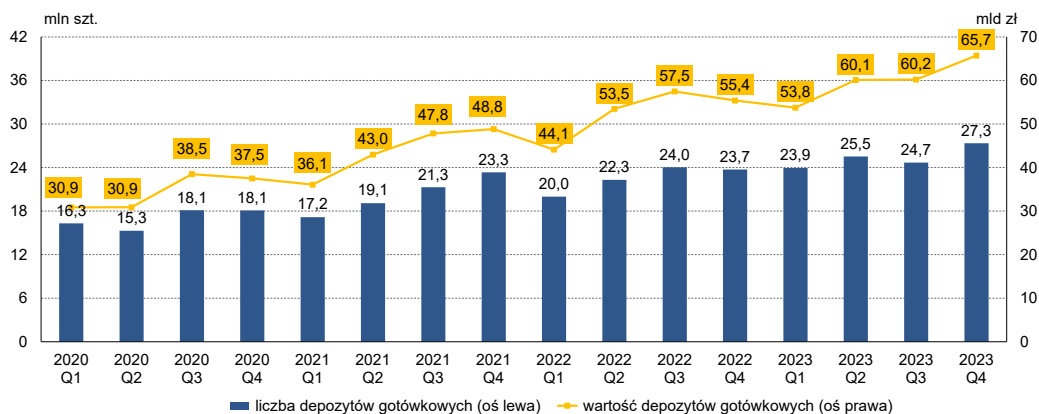

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i niebankowych operatorów bankomatów

Średnia wartość wpłaty gotówkowej w IV kw. 2023 r. wyniosła 2 403 zł (spadek o 1,5% względem kwartału poprzedzającego). W analizowanym okresie odnotowano 27,3 mln wpłat gotówkowych w urządzeniach przyjmujących takie wpłaty (wykres 13). Takich operacji było więcej o 2,7 mln w porównaniu z III kw. 2023 r. (wzrost o 10,8%).

W IV kw. 2023 r. średnia wartość transakcji bankomatowej, tj. uwzględniająca wszystkie wskazane wcześniej typy transakcji, wyniosła 1 117 zł, czyli była większa niż wspomniana średnia wartość wypłaty gotówki w bankomacie (tabela 4, str. 21). Różnica ta wynika z rosnącej skali depozytów gotówkowych, których przeciętna wartość jest większa niż przeciętna wartość wypłaty z bankomatu.

Wykres 13. Liczba i wartość transakcji wpłaty gotówki w urządzeniach umożliwiających takie wpłaty w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i niebankowych operatorów bankomatów

W IV kw. 2023 r. średnio co piątą transakcją dokonywaną w bankomatach była wpłata gotówki. Wpłaty te stanowiły 18,3% liczby wszystkich zarejestrowanych w bankomatach transakcji (udział ten był większy o 2,1 pkt. procentowego w porównaniu z III kw. 2023 r.). Wartość tych wpłat osiągnęła 65,7 mld zł (wzrost o 5,5 mln zł).

3.2 Akceptanci

Z danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych wynika, że na koniec 2023 r. na polskim rynku funkcjonowało 625,8 tys. akceptantów, mniej o 164 w porównaniu z końcem września 2023 r. (tabela 5, str. 22).

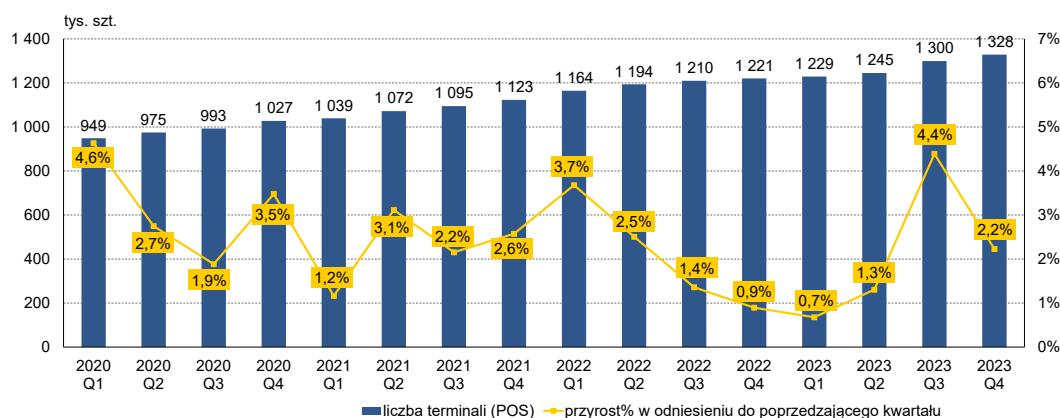
3.3 Punkty handlowo-usługowe

Zgodnie z danymi przekazanymi przez agentów rozliczeniowych na koniec 2023 r. na polskim rynku działało 969,0 tys. punktów handlowo-usługowych akceptujących płatności dokonywane przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych. W IV kw. 2023 r. liczba tych placówek zwiększyła się o 4,2 tys. tj. o 0,4% (tabela 5, str. 22).

3.4 Terminale POS

Na krajowym rynku systematycznie wzrasta liczba terminali płatniczych. Według danych przekazanych przez agentów rozliczeniowych, na koniec 2023 r. funkcjonowało w Polsce 1,3 mln terminali, więcej o 29,0 tys. (2,2%) w porównaniu z końcem września 2023 r. (wykres 14).

Wykres 14. Liczba terminali w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

3.5 Punkty oferujące wypłaty sklepowe (*cash back*)

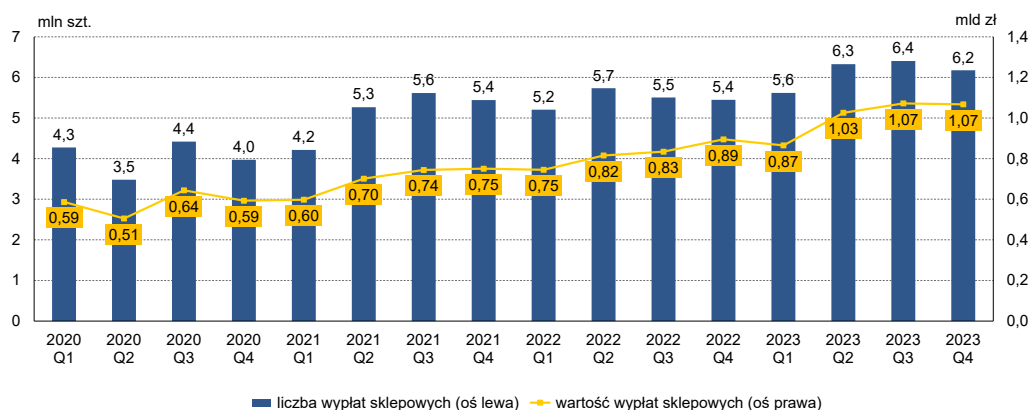
Usługa *cash back* (wypłata sklepowa) jest realizowana na rynku polskim od 2006 r. Umożliwia ona posiadaczom kart wypłatę gotówki przy okazji płacenia za zakupy w placówce handlowej. Użytkownik karty płatniczej równolegle z dokonywaniem płatności bezgotówkowej (o dowolnej wartości) może zgłosić chęć dokonania dodatkowej transakcji w postaci wypłaty gotówki. Obydwie organizacje kart płatniczych, tj. Mastercard oraz Visa, zwiększyły (we wrześniu 2022 r.) limit takiej wypłaty do 1 000 zł.

Na koniec 2023 r. wypłatę gotówki oferowało około 278,6 tys. placówek handlowych (sklepy i supermarkety, stacje benzynowe, hotele, salony prasowe i inne punkty handlowo-usługowe). Oznacza to, że w IV kw. 2023 r. liczba wspomnianych placówek zmniejszyła się o 5,5 tys. (1,9%). Liczba terminali przystosowanych do obsługi wypłat sklepowych na koniec grudnia 2023 r. wyniosła 376,4 tys. i była większa o 3,8 tys. niż trzy miesiące wcześniej (wzrost o 1,0%).

W IV kw. 2023 r. zarejestrowano 6,2 mln wypłat sklepowych, w porównaniu z III kw. 2023 r. było ich mniej o 228,2 tys. (spadek o 3,6%). Liczba wypłat sklepowych jest niewielka względem liczby wypłat gotówki z bankomatów (122,3 mln transakcji). Wypłaty sklepowe to zaledwie 4,8% liczby wszystkich wypłat gotówki (suma wypłat z bankomatów i wypłat sklepowych).

Wartość zrealizowanych transakcji wypłat sklepowych wyniosła 1,1 mld zł., a w porównaniu z III kw. 2023 r. była mniejsza o 4,7 mln zł, tj. o 0,4% (wykres 15). Dla porównania łączna wartość wypłat bankomatowych w IV kw. 2023 r. (101,5 mld zł) była 95 razy większa niż wypłat sklepowych.

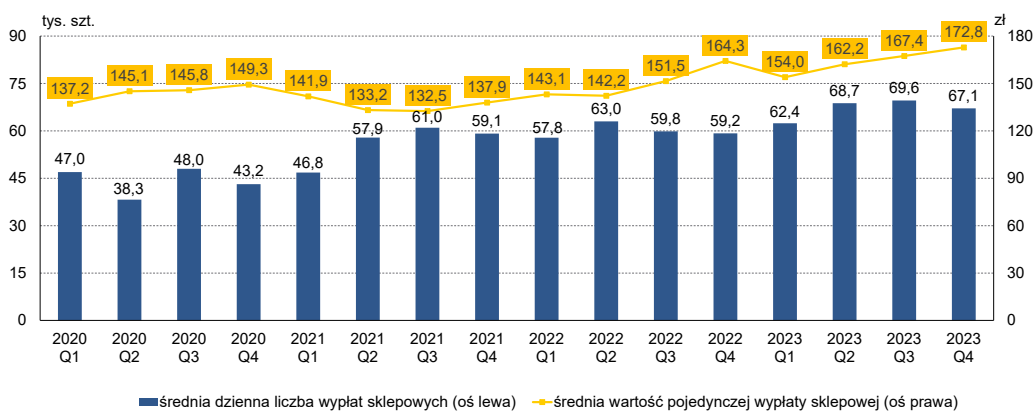
Wykres 15. Liczba i wartość wypłat sklepowych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

W IV kw. 2023 r. średnia dzienna liczba wypłat sklepowych zmniejszyła się o 3,6% do 67,1 tys. (wykres 16). Średnia wartość pojedynczej transakcji wypłaty sklepowej wyniosła 172,8 zł (wzrost o 3,2%). Wypłaty z bankomatu (830,2 zł) są średnio 5-krotnie większe niż wypłaty sklepowe. Wypłaty sklepowe są wykorzystywane przez klientów głównie w nagłych przypadkach, jako sposób na uzupełnienie zasobów gotówki.

Wykres 16. Średnia dzienna liczba wypłat sklepowych i średnia wartość pojedynczej wypłaty sklepowej w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabele

Tabela 1. Liczba kart płatniczych w III i IV kw. 2023 r.

Liczba kart płatniczych	2023 Q3	2023 Q4	Zmiana	Zmiana %
Ogółem	45 130 274	45 237 208	106 934	0,2%
Karty debetowe	38 422 397	38 468 006	45 609	0,1%
udział	85,1%	85,0%	- 0,1 pp	
Karty kredytowe	4 924 946	4 907 862	- 17 084	- 0,3%
udział	10,9%	10,9%	0	
Karty obciążeniowe	178 132	176 691	- 1 441	- 0,8%
udział	0,4%	0,4%	0	
Karty przedpłacone	1 604 799	1 684 649	79 850	5,0%
udział	3,6%	3,7%	0,1 pp	
Karty z paskiem magnetycznym oraz mikroprocesorem	43 585 485	43 720 363	134 878	0,3%
udział	96,6%	96,6%	0	
Karty tylko z paskiem magnetycznym	555 901	584 478	28 577	5,1%
udział	1,2%	1,3%	0,1 pp	
Karty wirtualne	804 112	779 785	- 24 327	- 3,0%
udział	1,8%	1,7%	- 0,1 pp	
Karty tylko z mikroprocesorem EMV	184 668	152 555	- 32 113	- 17,4%
udział	0,4%	0,3%	- 0,1 pp	
Karty dla klientów indywidualnych	40 630 646	40 615 846	- 14 800	- 0,04%
udział	90,0%	89,8	- 0,2 pp	
Karty dla klientów biznesowych	4 499 628	4 621 362	121 734	2,7%
udział	10,0%	10,2%	0,2 pp	
Karty aktywne ¹	33 476 371	33 783 219	306 848	0,9%
udział	74,2%	74,7%	0,5 pp	

Uwaga: ¹ kartę uznaje się za aktywną, jeśli w kwartale zarejestrowano nią co najmniej jedną transakcję.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabela 2. Transakcje kartami płatniczymi w III i IV kw. 2023 r.

Transakcje kartami płatniczymi	2023 Q3	2023 Q4	Zmiana	Zmiana %
Ogółem				
Liczba transakcji	2 647 851 621	2 535 601 463	- 112 250 158	- 4,2%
Wartość transakcji (w zł)	312 548 255 349	310 184 465 577	- 2 363 789 772	- 0,8%
Średnia liczba transakcji na jedną kartę	58,7	56,1	- 2,6	- 4,5%
Średnia wartość transakcji (w zł)	118,0	122,3	4,3	3,6%
Transakcje bezgotówkowe				
Liczba (w szt.)	2 514 288 411	2 408 451 810	- 105 836 601	- 4,2%
Udział	95,0%	95,0%	0	
Wartość (w zł)	179 875 222 894	181 675 725 004	1 800 502 109	1,0%
Udział	57,6%	58,6%	1,0 pp	
Średnia liczba transakcji na jedną kartę	55,7	53,2	- 2,5	- 4,4%
Średnia wartość transakcji (w zł)	71,5	75,4	3,9	5,4%
Transakcje gotówkowe				
Liczba (w szt.)	133 563 210	127 149 653	- 6 413 557	- 4,8%
udział	5,0%	5,0%	0	
Wartość (w zł)	132 673 032 455	128 508 740 573	- 4 164 291 882	- 3,1%
udział	42,4%	41,4%	- 1,0 pp	
Średnia liczba transakcji na jedną kartę	2,96	2,81	- 0,15	- 5,0%
Średnia wartość transakcji (w zł)	993,3	1 010,7	17,4	1,7%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabela 3. Transakcje zbliżeniowe kartami płatniczymi w III i IV kw. 2023 r.

Transakcje zbliżeniowe	2023 Q3	2023 Q4	Zmiana	Zmiana %
Liczba terminali zbliżeniowych	1 291 636	1 320 581	28 945	2,2%
Liczba kart zbliżeniowych	43 710 035	43 986 612	276 577	0,6%
udział w kartach płatniczych	96,9%	97,2%	0,3 pp	
Liczba nośników umożliwiających płatności zbliżeniowe ¹	55 519 449	56 189 029	669 580	1,2%
Liczba transakcji zbliżeniowych kartami	2 191 900 818	2 099 209 480	- 92 691 338	- 4,2%
udział w transakcjach bezgotówkowych kartowych	97,0%	97,1%	0,1 pp	
Wartość transakcji zbliżeniowych kartami (zł)	136 339 318 777	139 800 900 433	3 461 581 656	2,5%
udział w transakcjach bezgotówkowych kartowych	94,4%	95,0%	0,6 pp	
Średnia wartość transakcji zbliżeniowej kartą (zł)	62,2	66,6	4,4	7,1%

Uwaga: ¹nośniki umożliwiające płatności zbliżeniowe – tradycyjne (plastikowe) karty płatnicze z funkcją zbliżeniową, aplikacje zainstalowane w telefonie oraz inne nośniki (zegarki, opaski oraz stickery).

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych

Tabela 4. Transakcje w bankomatach w III i IV kw. 2023 r.

	2023 Q3	2023 Q4	Zmiana	Zmiana %
Bankomaty				
Liczba bankomatów ¹	21 825	22 085	260	1,2%
Liczba transakcji	152 290 045	149 670 628	- 2 619 417	- 1,7%
Wartość transakcji (w zł)	163 112 414 084	167 230 697 862	4 118 283 778	2,5%
Średnia wartość transakcji (w zł)	1 071,1	1 117,3	46,3	4,3%
Średnia dzienna liczba transakcji w bankomacie ¹	75,8	73,7	- 2,1	- 2,9%
Depozyty gotówkowe we wpłatomatach				
Liczba wpłatomatów ²	11 463	12 040	577	5,0%
Liczba depozytów gotówkowych	24 677 145	27 343 543	2 666 398	10,8%
udział w transakcjach bankomatowych	16,2%	18,3%	2,1 pp	
Wartość depozytów gotówkowych (w zł)	60 218 594 356	65 704 718 403	5 486 124 047	9,1%
udział w transakcjach bankomatowych	36,9%	39,3%	2,4 pp	
Średnia wartość depozytu gotówkowego (w zł)	2 440,3	2 402,9	- 37,3	- 1,5%
Średnia dzienna liczba depozytów we wpłatomacie ²	23,4	24,7	1,3	5,5%
Wypłaty gotówki w bankomatach				
Liczba wypłat	127 544 886	122 273 227	- 5 271 659	- 4,1%
udział w transakcjach bankomatowych	83,8%	81,7%	- 2,1 pp	
Wartość wypłat (w zł)	102 873 599 391	101 506 072 767	- 1 367 526 625	- 1,3%
udział w transakcjach bankomatowych	63,1%	60,7%	- 2,4 pp	
Średnia wartość wypłaty (w zł)	806,6	830,2	23,6	2,9%
Średnia dzienna liczba wypłat w bankomacie	63,5	60,2	- 3,3	- 5,3%

Uwaga: ¹bankomat – urządzenie umożliwiające wypłatę gotówki oraz urządzenie umożliwiające zarówno wypłatę, jak i wpłatę gotówki (recycler), ²wpłatomat – urządzenie umożliwiające jedynie wpłatę gotówki oraz recycler.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od operatorów bankomatów

Tabela 5. Transakcje przeprowadzone przez agentów rozliczeniowych w III i IV kw. 2023 r.

Rynek akceptacji kart płatniczych	2023 Q3	2023 Q4	Zmiana	Zmiana %
Ogółem				
Liczba akceptantów	625 966	625 802	- 164	- 0,03%
Liczba punktów handlowo-usługowych	964 757	968 951	4 194	0,4%
Liczba transakcji	2 471 648 689	2 328 125 108	- 143 523 581	- 5,8%
Wartość transakcji (w zł)	164 461 262 807	165 182 310 051	721 047 245	0,4%
Średnia wartość transakcji (w zł)	66,5	71,0	4,4	6,6%
Średnia dzienna liczba transakcji	26 865 747	25 305 708	- 1 560 039	- 5,8%
Terminale POS				
Liczba akceptantów	574 810	573 134	- 1 676	- 0,3%
Liczba punktów handlowo-usługowych	882 015	880 247	- 1 768	- 0,2%
Liczba terminali POS	1 299 539	1 328 494	28 955	2,2%
Liczba transakcji	2 403 777 953	2 248 539 272	- 155 238 681	- 6,5%
Wartość transakcji (w zł)	153 886 336 791	151 954 985 515	- 1 931 351 275	- 1,3%
Średnia wartość pojedynczej transakcji (w zł)	64,0	67,6	3,6	5,6%
Średnia dzienna liczba transakcji w terminalu	1 287	1 243	- 44	- 3,4%
Transakcje w Internecie				
Liczba akceptantów	51 156	52 668	1 512	3,0%
Liczba punktów handlowo-usługowych	82 742	88 704	5 962	7,2%
Liczba transakcji	61 466 668	73 409 942	11 943 274	19,4%
udział w transakcjach bezgotówkowych	2,5%	3,2%	0,7 pp	
Wartość transakcji (w zł)	9 502 862 455	12 159 975 184	2 657 112 729	28,0%
udział w transakcjach bezgotówkowych	5,8%	7,4%	1,6 pp	
Średnia wartość transakcji (w zł)	154,6	165,6	11,0	7,1%
Średnia dzienna liczba transakcji	668 116	797 934	129 818	19,4%
Wypłaty sklepowe (cash back)				
Liczba punktów handlowo-usługowych	284 106	278 611	- 5 495	- 1,9%
Liczba terminali POS	372 672	376 433	3 761	1,0%
Liczba transakcji	6 404 068	6 175 894	- 228 174	- 3,6%
Wartość transakcji (w zł)	1 072 063 561	1 067 349 352	- 4 714 208	- 0,4%
Średnia wartość transakcji (w zł)	167,4	172,8	5,4	3,2%
Średnia dzienna liczba transakcji	69 609	67 129	- 2.480	- 3,6%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba kart płatniczych oraz liczba kart płatniczych aktywnych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	5
Wykres 2. Struktura wydanych kart płatniczych według rodzaju kart i poszczególnych systemów kartowych na koniec III i IV kw. 2023 r.....	6
Wykres 3. Liczba wyemitowanych kart zbliżeniowych oraz udział kart zbliżeniowych w liczbie wszystkich kart płatniczych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	8
Wykres 4. Liczba i wartość transakcji kartami płatniczymi w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	9
Wykres 5. Udział transakcji bezgotówkowych i gotówkowych w ogólnej liczbie oraz wartości transakcji kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2022 r. – IV kw. 2023 r.....	10
Wykres 6. Średnia liczba płatności bezgotówkowych realizowanych pojedynczą kartą płatniczą i średnia wartość płatności bezgotówkowej w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	11
Wykres 7. Liczba transakcji i wartość transakcji przy użyciu kart płatniczych przeprowadzanych w Internecie w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	12
Wykres 8. Liczba i wartość transakcji zbliżeniowych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	13
Wykres 9. Udział transakcji zbliżeniowych w liczbie i wartości transakcji bezgotówkowych w okresie IV kw. 2022 r. – IV kw. 2023 r.	13
Wykres 10. Średnia wartość pojedynczej zbliżeniowej transakcji kartą płatniczą w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	13
Wykres 11. Liczba i wartość transakcji wypłaty gotówki przeprowadzanych w bankomatach w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	14
Wykres 12. Średnia wartość transakcji wypłaty gotówki oraz wpłaty gotówki w bankomacie w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	15
Wykres 13. Liczba i wartość transakcji wpłaty gotówki w urządzeniach umożliwiających takie wpłaty w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	15
Wykres 14. Liczba terminali w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	16
Wykres 15. Liczba i wartość wypłat sklepowych w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	17
Wykres 16. Średnia dzienna liczba wypłat sklepowych i średnia wartość pojedynczej wypłaty sklepowej w okresie I kw. 2020 r. – IV kw. 2023 r.	18

Spis tabel

Tabela 1. Liczba kart płatniczych w III i IV kw. 2023 r.....	19
Tabela 2. Transakcje kartami płatniczymi w III i IV kw. 2023 r.	20
Tabela 3. Transakcje zbliżeniowe kartami płatniczymi w III i IV kw. 2023 r.....	20
Tabela 4. Transakcje w bankomatach w III i IV kw. 2023 r.....	21
Tabela 5. Transakcje przeprowadzone przez agentów rozliczeniowych w III i IV kw. 2023 r.....	22

www.nbp.pl

